

Michał Wojciech Basa¹, Karol Mariusz Jarząbek²

Prokuratorska kontrola przeszukań prowadzonych w sytuacjach niecierpiących zwłoki (analiza na podstawie badań aktowych)³

Prosecutorial Control of Searches Conducted in Urgent Cases
(an Analysis Based on Court File Research)

1. Uwagi wstępne

Ustawa karnoprosesowa przewiduje dwa tryby prowadzenia przeszukania:

- 1) oparty na decyzji sądu lub prokuratora (art. 219 § 1 k.p.k.⁴),
- 2) tryb prowadzenia przeszukania opierający się na wyposażeniu przez ustawodawcę funkcjonariuszy Policji w uprawnienie do prowadzenia przeszukania na podstawie własnej decyzji, o ile zachodzi „wy-padek niecierpiący zwłoki” (na podstawie art. 220 § 3 k.p.k.).

Ustawodawca określa w ten sposób sytuację, w której brak jest możliwości uzyskania stosownej decyzji prokuratora lub sądu. Prowadzenie przeszukań w tym trybie powinno stanowić wyjątek⁵. Możliwość

---

¹ Michał Wojciech Basa – mgr, Katedra Postępowania Karnego, Uniwersytet Wrocławski, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu / M.A., Chair of Criminal Procedure, University of Wrocław, assistant judge in District Court for Wrocław-Śródmieście; ORCID: 0000-0002-5120-5693; ✉ michal.basa@uwr.edu.pl.

² Karol Mariusz Jarząbek – mgr, Katedra Postępowania Karnego, Uniwersytet Wrocławski, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym w Lwówku Śląskim / M.A., Chair of Criminal Procedure, University of Wrocław, assistant judge in District Court in Lwówek Śląski; ORCID: 0000-0003-3754-3124; ✉ karol.jarzabek@uwr.edu.pl.

³ Artykuł został zrealizowany w ramach grantu badawczego „Uzasadnione przeszukiwanie – między efektywnością ścigania, a prawami jednostki” (nr 2018/30/E/HS5/00338), finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki, pod kierownictwem dr hab. Karoliny Kremens.

⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2018, poz. 1987, tekst jedn. ze zm., dalej: Kodeks postępowania karnego, k.p.k.

⁵ Przeprowadzone badania empiryczne wykazały, że 97,7% przeszukań w zbadanych sprawach stanowiło przeszukiwania prowadzone w wypadku niecierpiącym zwłoki – szerzej na ten temat jeszcze w dalszej części artykułu.

prowadzenia przeszukania bez uprzedniego uzyskania postanowienia prokuratora lub sądu opiera się na pragmatycznym założeniu, że w niektórych sytuacjach niezbędne jest niezwłoczne podjęcie powyższej czynności dowodowej poszukiwawczej, a jej ewentualne, czasowe zaniechanie celem uzyskania stosownej decyzji uprawnionego organu mogłoby spowodować utratę śladów lub dowodów⁶. Ustawodawca wymaga, aby czynność prowadzona w wypadku niecierpiącym zwłoki została następnie zatwierdzona przez organ sprawujący nadzór nad danym etapem postępowania karnego. Akt zatwierdzenia czynności przez uprawniony organ, w ustawowym, siedmiodniowym terminie stanowi warunek jej legalności, przez co w literaturze określa się tę czynność jako czynność legalną warunkowo⁷.

Modelowy przebieg opisywanej czynności dowodowej sprowadza się do faktycznego przeprowadzenia jej przez funkcjonariuszy Policji (lub innego uprawnionego organu) poprzedzonego okazaniem legitymacji służbowej lub nakazu kierownika jednostki. Mimo że czynność ta jest wykonywana w granicach ustawowych kompetencji uprawnionego organu, to staje się legalna dopiero wówczas, gdy pozytywnie przejdzie co najmniej pierwszy stopień kontroli ustanowionej przez prawodawcę.

Organ, który dokonał przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki, jest zobligowany do zwrócenia się do sądu lub prokuratora o wydanie postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania (art. 220 § 3 zd. 1 k.p.k.). Oznacza to, że uprawniony organ, prowadząc kontrolę na płaszczyźnie legalności, zasadności i prawidłowości czynności, może czynność tę zatwierdzić lub odmówić jej zatwierdzenia w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie (art. 236 § 1 k.p.k.).

Głęboko ingerujący w chronione na gruncie konstytucyjnym i konwencyjnym⁸ prawo do prywatności, wolności osobistej i nietykalności cielesnej charakter przeszukania nakazuje dokonywać zawężającej i rygorystycznej wykładni zwrotu „wypadek niecierpiący zwłoki”, zwłaszcza że przeszukiwanie w tym trybie wiąże się z rezygnacją z jednej

⁶ Szerzej na ten temat R. Koper, *Przeszukanie...*, s. 20–21 wraz z cytowaną tam literaturą.

⁷ J. Skorupka, *Czynności...*, s. 69; podobnie W. Jasiński, *Nielegalnie...*, s. 446.

⁸ Zobacz artykuły 41, 47 i 50 Konstytucji RP oraz przepis art. 8 ust. 1 i 2 EKPC. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm., dalej: Konstytucja RP, Konstytucja; Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm., dalej: EKPC.

z podstawowych gwarancji proceduralnych w zakresie tej czynności, a więc uprzedniej oceny przez kompetentny organ tego, czy planowana czynność jest zasadna⁹. W praktyce, ze względu na niepowtarzalny i wykrywczy charakter omawianej czynności dowodowej, jej kontrola zdecydowanie częściej będzie dokonywana przez prokuratora. Jakość prokuratorskiej kontroli przeszukań prowadzonych w trybie beznakazowym ma kluczowy charakter dla oceny stopnia poszanowania praw jednostek w procesie karnym. Dlatego tak istotna jest weryfikacja praktyki organów postępowania w zakresie oceny legalności, zasadności i prawidłowości przeszukań prowadzonych w tym trybie.

Wnioski sformułowane w niniejszym artykule zostały oparte na przeprowadzonych w latach 2020–2021 badaniach akt spraw sądowych zakończonych w 2018 r., dotyczących przestępstw kwalifikowanych z art. 62 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii¹⁰, art. 278 oraz art. 279 k.k.¹¹, które prowadzone były w ramach zespołowego projektu badawczego *Uzasadnione przeszukiwanie – między efektywnością ścigania, a prawami jednostki*, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. W ramach prowadzonych badań analizowano wyłącznie postanowienia prokuratorskie wydane w trybie art. 220 § 3 k.p.k. Nie badano postanowień sądów dotyczących zatwierdzenia przeszukań prowadzonych w wypadku niecierpiącym zwłoki, ponieważ nie ujawniono przeszukań prowadzonych na etapie jurysdykcyjnym bez uprzedniego wydania postanowienia. Poddano badaniu sprawy dotyczące występów kwalifikowanych z art. 62 ust. 1 u.p.n., art. 278 § 1 i z art. 279 § 1 k.k. z uwagi na fakt, że specyfika tych postępowań (prowadzenie licznych czynności ujawniających dowody) uprawdopodobniało fakt, że w tych sprawach przeprowadzono przeszukiwanie. Zagwarantowano zarówno reprezentatywność próby badawczej (853 sprawy, w których stwierdzono 1340 przypadków przeszukiwania), jak i zróżnicowanie geograficzne sądów, w których prowadzone były badania. Kierowano się założeniem o konieczności uwzględnienia specyfiki praktyki organów postępowania w zależności od obszaru właściwości sądów rejonowych,

---

⁹ Zob. A. Sakowicz, *Przeszukiwanie...*, s. 923.

¹⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Dz.U. 2020, poz. 2050 ze zm., dalej: u.p.n.

¹¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2018, poz. 1600, tekst jedn. ze zm., dalej: Kodeks karny, k.k.

przeprowadzając badania nie tylko w dużych ośrodkach miejskich, ale także w byłych miastach wojewódzkich oraz miastach powiatowych o liczbie mieszkańców nie większej niż 25 tysięcy.

Schemat i zakres przeprowadzonych badań obrazuje poniższa tabela:

Apelacja Wrocławska				
liczba spraw w apelacji		153		
liczba przeszukań w apelacji		225		
		Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu	Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze	Sąd Rejonowy w Złotoryi
liczba zbadanych spraw		43	78	32
	art. 62 u.p.n.	59	43	56
liczba przeszukań		14	15	18
	art. 279 k.k.	11	6	3
liczba przeszukań łącznie		84	64	77
Apelacja Gdańska				
liczba spraw w apelacji		226		
liczba przeszukań w apelacji		341		
		Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku	Sąd Rejonowy w Słupsku	Sąd Rejonowy w Kartuzach
liczba zbadanych spraw		110	85	31
	art. 62 u.p.n.	87	78	35
liczba przeszukań		65	35	10
	art. 279 k.k.	22	5	4
liczba przeszukań łącznie		174	118	49
Apelacja Łódzka				
liczba spraw w apelacji		241		
liczba przeszukań w apelacji		456		
		Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi	Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim	Sąd Rejonowy w Wieluniu
liczba zbadanych spraw		127	58	56
	art. 62 u.p.n.	86	62	88
liczba przeszukań		106	28	17
	art. 279 k.k.	45	6	18
liczba przeszukań łącznie		237	96	123

Apelacja Lubelska			
liczba spraw w apelacji		233	
liczba przeszukań w apelacji		318	
		Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie	Sąd Rejonowy w Zamościu
			Sąd Rejonowy w Lubartowie
liczba zbadanych spraw		133	63
	art. 62 u.p.n.	76	85
liczba przeszukań	art. 278 k.k.	55	36
	art. 279 k.k.	10	11
liczba przeszukań łącznie		141	132
			45

Tabela 1. Obraz próby badawczej.

Dobór tematu artykułu na podstawie przeprowadzonych badań aktowych podyktowany był kilkoma względami. Po pierwsze, rezultat przeprowadzonych badań aktowych dostarczył najwięcej informacji w zakresie praktyki dokonywania przeszukań na podstawie art. 220 § 3 k.p.k. ze względu na to, że z 1340 zbadanych przypadków przeszukań aż 1310 (97,7%) zostało dokonanych w wypadku niecierpiącym zwłoki, a zaledwie 30 (2,3%) na podstawie postanowienia. W doktrynie w przeszłości formułowano różnego rodzaju obawy dotyczące kształtu instytucji przeszukania w trybie beznakazowym¹², które dotychczas nie zostały zweryfikowane na gruncie badań empirycznych. Warto zauważyć, że w ostatnim czasie A. Opalska-Kasprzak opublikowała wyniki badań empirycznych dotyczących przeszukania¹³, jednak nie koncentrują się one w dostatecznym stopniu na zagadnieniach kluczowych z punktu widzenia problematyki karnoprocesowej, jako że zacytowana monografia łączy wątki procesowe i kryminalistyczne. Ponadto brak jest w niej badań o charakterze jakościowym w zakresie uzasadnień decyzji prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania. Tym samym potrzeba zaprezentowania wyników przeprowadzonych badań dotyczących tytułowej problematyki pozostaje aktualna.

Obawy te znalazły także odzwierciedlenie w jednej ze sformułowanych na etapie projektowania badań hipotez, zgodnie z którą prokuratorska kontrola przeszukań prowadzonych w wypadkach niecierpiących

¹² K. Kremens, *Przeszukanie...*, s. 3854.

¹³ A. Opalska-Kasprzak, *Przeszukanie...*

zwłoki jest niedostatecznie rzetelna i nierzadko rutynowa, a przeprowadzone badania służyły jej weryfikacji. Głównym celem omówionej w ramach artykułu części badań empirycznych była ocena jakości prokuratorskiej kontroli przeszukań dokonanych w trybie art. 220 § 3 k.p.k., a w dalszej kolejności diagnoza najważniejszych mankamentów z tym związanych. Diagnoza ta została przeprowadzona na następujących płaszczyznach:

- 1) sposobu dokumentacji czynności przeszukania,
- 2) praktyki w zakresie w składania wniosków o zatwierdzenie przeszukania,
- 3) terminowości i sposobu wydawania rozstrzygnięć przez prokuratorów w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania.

Diagnozę przeprowadzono w oparciu o analizę uzasadnień prokuratorskich postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania.

2. Praktyka prokuratorskiej kontroli przeszukania

Głównym wnioskiem wynikającym z przeprowadzonych badań aktywnych jest konstatacja, że prowadzenie przeszukań w wypadku niecierpiącym zwłoki nie jest wyjątkowym wypadkiem – jak wynikałoby z brzmienia przepisu art. 220 § 3 k.p.k. – lecz zasadą. Badaniu poddano jednak wyłącznie sprawy dotyczące trzech kwalifikacji prawnych – art. 62 u.p.n., art. 278 k.k. i art. 279 k.k. Tym samym nie można wykluczyć, że w innych kategoriach spraw przeszukiwanie na podstawie postanowienia przeprowadzane jest częściej. Niestety pozyskanie danych dotyczących liczby przeszukań z podziałem na poszczególne tryby jego dokonywania w skali kraju wydaje się być znacznie utrudnione, jeżeli nie niemożliwe. Jak wynika z Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji¹⁴ informacje w tym przedmiocie nie są gromadzone przez Policję – zarządzenie nie nakłada bowiem takiego obowiązku w wypadku głównej policyjnej bazy danych. Niemniej w obrębie przeszukań prowadzonych w sprawach o wymienione wyżej przestępstwa można zaobserwować stałą preferencję dokonywania przeszukań na podstawie legitymacji służbowej lub nakazu kierownika jednostki i jednoznaczne nadużywanie tego trybu.

---

¹⁴ Dziennik Urzędowy KGP 2019, poz. 114.

W toku badań weryfikowano niezbędność przeprowadzenia przeszukania w omawianym trybie. Dokonanie czynności przeszukania w „wypadku niecierpiącym zwłoki” możliwe jest jedynie wówczas, gdy „postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane” (art. 220 § 3 k.p.k.). W takim wypadku organ postępowania karnego, który dokonał przeszukania na podstawie legitymacji służbowej lub naku kierownika jednostki, jest zobowiązany do niezwłocznego zwrócenia się do sądu lub prokuratora (w zależności od etapu postępowania) o jego zatwierdzenie, co następuje w drodze postanowienia uprawnionego organu. Postanowienie sądu lub prokuratora w przedmiocie zatwierdzenia należy doręczyć osobie, u której dokonano przeszukania, w terminie 7 dni od daty czynności na zgłoszone do protokołu żądanie tej osoby. O prawie zgłoszenia żądania należy ją pouczyć (art. 220 § 3 zd. 2 i 3 k.p.k.). Należy również odnotować, że w razie niezatwierdzenia przeszukania w przepisany termin, rzeczy zatrzymane w toku tej czynności podlegają zwrotowi (art. 230 § 1 k.p.k.), co jednoznacznie przemawia za stwierdzeniem, że termin ten ma charakter stanowczy i prekluzyjny.

W ramach prowadzonych badań analizie poddano również postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania oraz nieprzewidziane przez prawo, choć usankcjonowane przez praktykę wnioski organów dokonujących przeszukania o jego zatwierdzenie. Celem ich analizy była weryfikacja tego, czy praktyka zatwierdzania przeszukań przez prokuratorów stanowi rzeczywistą gwarancję ochrony praw i wolności jednostek przed nadmierną ingerencją organów państwa w tę sferę, czy też stała się jedynie rutynowym działaniem prokuratorów.

2.1. Sposób dokumentacji czynności przeszukania

Z perspektywy oceny prawidłowości czynności kluczowe jest zagwarantowanie odpowiedniego sposobu dokumentacji jej przebiegu. Przepisy ustawy karnoprocesowej nie przewidują jednolitego wzoru protokołu przeszukania. Protokół zatrzymania rzeczy lub przeszukania powinien, oprócz wymagań wymienionych w art. 148 i art. 148a k.p.k., zawierać oznaczenie sprawy, z którą zatrzymanie rzeczy lub przeszukanie ma związek, oraz podanie dokładnej godziny rozpoczęcia i zakończenia czynności, dokładną listę zatrzymanych rzeczy i w miarę potrzeby ich opis,

a nadto wskazanie polecenia sądu lub prokuratora (art. 229 zd. 1 k.p.k.). Odesłanie do przepisu art. 148 § 1 pkt 2 k.p.k. prowadzi do wniosku, że w protokole przeszukania powinien znaleźć się również opis „przebiegu czynności oraz oświadczenia i wnioski jej uczestników”. Ustawa nie przewiduje upoważnienia do wydania rozporządzenia wykonawczego, które określiłoby jednolitą na terenie całej Polski treść protokołu przeszukania. W trakcie badań aktowych nie odnotowano protokołu istotnie odbiegającego od wzoru protokołu dostępnego na stronie internetowej Policji¹⁵. W części protokołu „B” znajduje się pole zatytułowane „Podczas przeszukania”, po którym następują trzy wolne wiersze, pod którymi kursywą zapisano „(opisać występujące przeszkody i utrudnienia podczas przeszukania, ewentualne przerwy w czynności wraz z podaniem przyczyny itp.)”. Część protokołu, która z założenia powinna być poświęcona opisowi czynności przeszukania, jest zatem stanowczo zbyt krótka dla ujęcia w niej relacji z przebiegu przeszukania. Prowadzi to do wniosku, że powszechnie używany protokół przeszukania, dotychczas¹⁶ stanowiący obok notatek urzędowych jedyny dowód przebiegu przeprowadzonej czynności, z natury rzeczy nie odzwierciedla jej przebiegu, co znacznie utrudnia, jeśli nie uniemożliwia prowadzenie kontroli jej prawidłowości. Organ uprawniony do zatwierdzenia przeszukania jest praktycznie pozbawiony wiedzy o tym, czy czynność była prowadzona w sposób proporcjonalny. Należy podkreślić, że ze względu na stosunkowo krótki termin do wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania, prokuratorowi trudno jest przeprowadzić czynności dowodowe w trybie art. 97 k.p.k. (na przykład przesłuchać funkcjonariuszy Policji), które mogłyby pomóc w ocenie proporcjonalności przeszukania. W niektórych jednak przypadkach funkcjonariusze Policji i inne uprawnione do prowadzenia czynności podmioty

---

¹⁵ Wzór protokołu przeszukania ze strony internetowej Policji, < <https://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/dokumenty/zagadnienia-procesu-kar/formularze-procesowe/112230,Protokol-przeszukania.html> >.

¹⁶ Sytuacja ulega powoli zmianie po rozpowszechnieniu się w ostatnim roku praktyki noszenia przez funkcjonariuszy Policji tzw. kamer nasobnych, które najdokładniej dokumentują przebieg prowadzonych czynności służbowych; należy jednak odnotować, że sprawy, dla których prowadzone były badane akta, zostały prawomocnie zakończone w 2018 r., a więc przeszukań dokonywano w okresie, kiedy kamery nie były jeszcze noszone; protokół przeszukania był zatem podstawowym źródłem wiedzy o przebiegu czynności.

w opisywanym polu odnotowywały przebieg przeszukania. Miało to miejsce w 8% przebadanych spraw¹⁷.

Jeśli już dokonywano opisu przeszukania, to najczęściej czyniono to z tego powodu, że przeszukanie miało atypowy przebieg (aktywny opór osoby przeszukiwanej lub osoby, u której przeszukanie nastąpiło, wskazanie miejsca ujawnienia dowodów) lub z tego powodu, że podmiot przeszukania lub obecna przy nim osoba złożyła oświadczenie wobec określonych rezultatów tej czynności. W konsekwencji nawet ujawnione w toku badań aktowych opisy należy uznać za niewystarczające dla potrzeb oceny prawidłowości przeszukań. Fakt, że jedynie w wypadku 8% zbadanych przeszukań w protokole czynności dokonano opisu sposobu przeszukania, rodzi pytania o to, co stało się podstawą stwierdzeń w postanowieniach o ich zatwierdzeniu, że: „przeszukanie zostało przeprowadzone zgodnie z przepisami procedury karnej”¹⁸ w wypadku nieprzedstawienia opisu czynności.

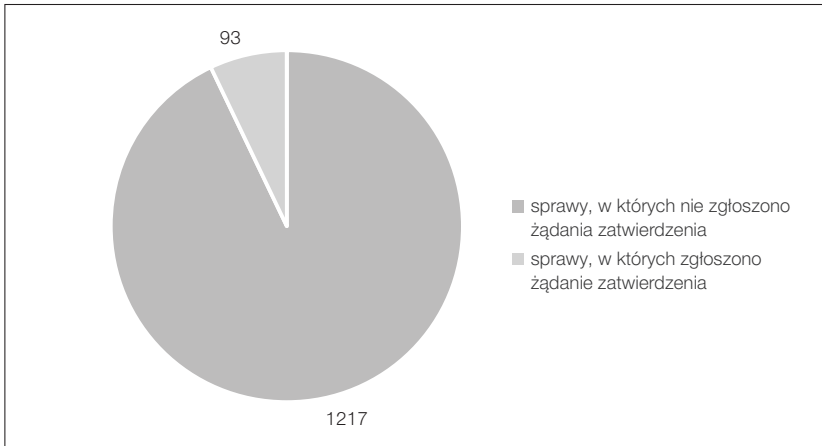
2.2. Wnioski o zatwierdzenie czynności przeszukania

Kolejną kwestią związaną z dokumentowaniem czynności przeszukania i budową protokołu tej czynności jest zagadnienie zgłaszania wniosków o doręczenie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania i pouczenia o tym uprawnieniu. W świetle obowiązujących przepisów osobę, wobec której przeprowadzono przeszukanie, poucza się o prawie do złożenia wniosku o doręczenie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania, a ustawa nie przewiduje od tej zasady wyjątków (art. 220 § 3 zd. 3 k.p.k.). W powszechnie stosowanym protokole przeszukania „dowód” pouczenia podmiotu przeszukania lub osoby przy nim obecnej uwidoczony jest w ten sposób, że prowadzący czynność może, zakreślając odpowiednie pole, potwierdzić, że o tym uprawnieniu pouczył. W toku prowadzonych badań stwierdzono, że powyższe pole zostało zakreślone w 100% zbadanych przeszukań. To, czy w rzeczywistości dana osoba została pouczona,

¹⁷ W 106 z 1310 przebadanych przeszukań, w tym: w 5% w sprawach z apelacji łódzkiej, w 9% w sprawach z apelacji wrocławskiej, w 3,3% w sprawach z apelacji gdańskiej, w 9% w sprawach z apelacji lubelskiej.

¹⁸ „Przeszukanie było uzasadnione okolicznościami sprawy i przeprowadzone zgodnie z przepisami k.p.k.” – uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania osoby w sprawie o czyn z art. 62 ust. 1 u.p.n., która następnie była prowadzona przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu, II K 690/18.

jest trudne, a w zasadzie niemożliwe do zweryfikowania. Sam fakt zakreślenia opisanego pola w protokole nie przesądza o tym, czy udzielono pouczenia osobie zainteresowanej. Przeciwno takiej tezie zdaje się przemawiać stosunkowo niski odsetek wniosków o zatwierdzenie przeszukania. Tego rodzaju wnioski złożono jedynie w 7% zbadanych przeszukań prowadzonych w trybie art. 220 § 3 k.p.k.¹⁹ (wykres 1).

Wykres 1. Żądanie zatwierdzenia przeszukania.

W świetle treści art. 220 § 3 k.p.k. na organie dokonującym przeszukania w tym trybie ciąży obowiązek niezwłocznego zwrócenia się o jego zatwierdzenie. Ustawa nie precyzuje jednak, w jakiej formie należy ten wymóg spełnić. Obowiązek zwracania się o zatwierdzenie przeszukania w formie wniosku o zatwierdzenie przeszukania nie wynika ani z wytycznych nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2017 r.²⁰, ani z regulaminu urzędowania powszechnych jednostek prokuratury²¹. Jest to zatem faktycznie usankcjonowana praktyka, nieposiadająca zaczepienia w obowiązujących przepisach prawa.

¹⁹ W 93 z 1310 przypadków zbadanych przeszukań prowadzonych w trybie art. 220 § 3 k.p.k., w których pouczone o prawie zgłoszenia żądania doręczenia postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania.

²⁰ Wytyczne nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów, Dz.Urz.KGP 2017, poz. 59.

²¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, Dz.U. 2017, poz. 1206.

Analizując wyniki przeprowadzonych badań, nie podjęto się oceny tego, czy organy postępowania karnego dochowują siedmiodniowego terminu na doręczenie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania osobie, która złożyła stosowny wniosek. Przyczyną tego stanu rzeczy jest fakt, że w badanych aktach spraw w wielu wypadkach nie wpięto zwrotnych potwierdzeń odbioru prokuratorskich postanowień o zatwierdzeniu przeszukania²².

Na marginesie prowadzonych w tym miejscu rozważań należy wskazać, że przewidziany przez ustawodawcę siedmiodniowy termin na doręczenie osobie uprawnionej postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania (liczony od daty czynności przeprowadzonej w wypadku niecierpiącym zwłoki) jest stanowczo za krótki i nie odpowiada realiom obiegu korespondencji. Termin ten może nie zostać zachowany wówczas, gdyby w dniu czynności doszło do wydania postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania i jego nadania. Należy bowiem liczyć się z tym, że pismo może zostać doręczone *per awizo* (art. 133 § 1 i 2 k.p.k.) – z uwzględnieniem co najmniej czternastodniowego terminu awizowania – co ustawodawca zdał się zignorować, redagując przepis art. 220 § 3 zd. 2 k.p.k. W konsekwencji dopuszczalny przez ustawę sposób doręczenia korespondencji z założenia nie może sprostać nakazowi doręczenia postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania w terminie 7 dni od dnia zgłoszenia żądania.

W toku przeprowadzonych badań aktowych ujawniono, że wniosek o zatwierdzenie przeszukania złożono w 30,5% przeszukań²³. Praktyka ta zdecydowanie dominuje w jednostkach Policji działających we właściwości miejscowej sądów położonych na obszarze apelacji łódzkiej²⁴.

²² Potwierdzenia takie znajdowały się w pojedynczych sprawach, które w skali całych badań nie pokazują tego, czy postanowienia są rzeczywiście doręczane. W związku z zaobserwowanym zjawiskiem autorzy artykułu wysuwają hipotezę, że zwrotne potwierdzenia odbioru najprawdopodobniej znajdują się w aktach podręcznych prokuratora, które nie są przekazywane sądowi wraz ze skargą inicjującą postępowanie jurysdykcyjne i aktami postępowania przygotowawczego.

²³ Wnioski tego rodzaju ujawniono w 399 z 1310 zbadanych przeszukań prowadzonych w trybie art. 220 § 3 k.p.k.

²⁴ W apelacji łódzkiej złożono 277 wniosków na 442 zatwierdzone przeszukania; praktykę tego rodzaju odnotowano również w sprawach badanych w apelacji gdańskiej, gdzie na 334 zatwierdzone przeszukania złożono 94 wnioski; rzeczona praktyka była również do zaobserwowania w sprawach badanych w apelacji wrocławskiej (28 wniosków na 221 zatwierdzonych przeszukań); nie odnotowano jej natomiast w sprawach poddanych badaniu w apelacji lubelskiej (0 wniosków na 313 przeprowadzonych przeszukań).

Praktykę składania przez funkcjonariuszy Policji wniosków o zatwierdzenie przeszukań prowadzonych w wypadkach niecierpiących zwłoki należy ocenić pozytywnie, o ile prowadzi ona do przyspieszenia wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania i o ile z wniosku wynika, jakie konkretnie przyczyny spowodowały przeprowadzenie przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki.

W jednym z wniosków²⁵ o zatwierdzenie przeszukania miejsca zamieszkania wskazano:

1 lutego 2018 r. funkcjonariusze KMP (...) zatrzymali do kontroli drogowej pojazd marki M. o nr rej. (...) W trakcie legitymowania tych osób, jedna z nich, którą okazał się B.S. wyrzucił z ust na ziemię małą torebkę z zawartością suszu pochodzenia roślinnego. Przeprowadzone badania testerem narkotykowym przedmiotowego suszu dało wynik pozytywny – marihuana. Mając na uwadze powyższe oraz celem zapewnienia prawidłowego toku postępowania zasadnym było przeszukanie osoby B.S. oraz jego pomieszczeń mieszkalnych i wnosząc o ich zatwierdzenie²⁶.

Wniosek ten został złożony w dzień po dokonaniu przeszukania, w tym samym dniu przekazano również akta prokuratorowi. Wprawdzie z perspektywy funkcji wniosku o zatwierdzenie przeszukania powyższemu można by stawiać zarzuty lakoniczności, niemniej zacytowany wniosek był jednym z najbardziej rzetelnych, jakie udało się ujawnić w toku badań. Można postulować, by opis, który znajduje się we wniosku, wpiisywać do pola „B” protokołu przeszukania, natomiast sam wniosek powinien bardziej skupiać się na wskazaniu tego, jakie skonkretyzowane fakty przemówiły za przyjęciem, że „istniała uzasadniona podstawa do przypuszczenia” (art. 219 § 1 k.p.k.), że w konkretnym miejscu, w którym funkcjonariusze Policji zdecydowali się na przeprowadzenie przeszukania, mogą znajdować się dowody lub inne przedmioty podlegające zajęciu w postępowaniu karnym. Można również postulować zamieszczenie wniosku o zatwierdzenie przeszukania w samym protokole przeszukania. Takie rozwiązanie powodowałoby również, że dokumentacja przeszukania mogłaby być prokuratorowi przekazywana niezwłocznie

---

²⁵ Funkcjonariusza Komendy Powiatowej Policji w Wieluniu złożonym w sprawie o czynny kwalifikowany z art. 279 § 1 k.k. (sprawa prowadzona przed Sądem Rejonowym w Wieluniu, II K 421/18) dotyczącej kradzieży karty płatniczej i następnie dokonania nią kilku płatności zbliżeniowych bez wiedzy i zgody właściciela.

²⁶ Wniosek o zatwierdzenie przeszukania osoby przeprowadzonego w sprawie o czynny kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n., która następnie była prowadzona przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, VII K 299/18.

po przeprowadzeniu czynności, celem podjęcia decyzji w przedmiocie legalizacji przeszukania.

W toku badań ujawniono jednak również wypadki, w których wnioski te były składane zupełnie bezcelowo. Nie wynikało z nich bowiem, jakie fakty przemówiły za przyjęciem, że zachodził wypadek niecierpiący zwłoki ani za odstąpieniem od uzyskania postanowienia prokuratora przed przeprowadzeniem czynności.

W tych wypadkach treść wniosku o zatwierdzenie przeszukania w żaden sposób nie ujawnia motywów, którymi funkcjonariusze Policji kierowali przy przeprowadzaniu przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki: „W celu prawidłowego ukierunkowania toku postępowania i zabezpieczenia środków dowodowych dokonano przeszukania” (w wymienionej sprawie funkcjonariusze Policji domagali się zatwierdzenia przeszukania mieszkania, w którym miała ukrywać się osoba podejrzana)²⁷. Ujawniono również wypadki, w których sam wniosek został złożony po terminie do zatwierdzenia przeszukania²⁸. Wskazane przykłady są jedynie najbardziej reprezentatywnymi dla analizowanej problematyki, a rzeczywistą skalę zjawiska pokazują przedstawione na wykresie 2 dane ilościowe.

Ujawniono również pojedyncze wypadki, w których wnioski były składane po terminie do zatwierdzenia przeszukania²⁹. Zaobserwowano również, budzącą duży niepokój, praktykę polegającą na przygotowywaniu na odwrocie wniosku projektu prokuratorskiego postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania, w którym pozostawiono jedynie puste miejsce na wpisanie imienia i nazwiska prokuratora oraz na jej lub jego podpis³⁰. Wykres 2 obrazuje wypadki, w których postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania było wydawane na odwrocie poli-cyjnego wniosku.

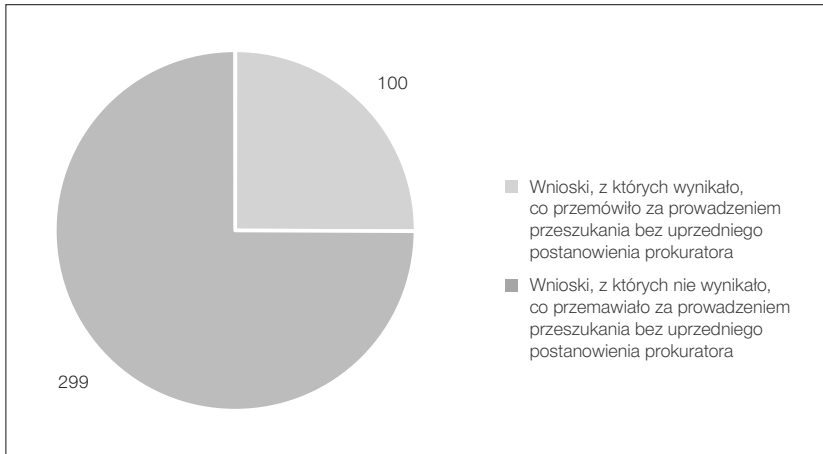
---

²⁷ Taka sytuacja miała miejsce w dochodzeniu prowadzonym w sprawie później rozpoznawanej przed Sądem Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, IV K 26/18 – w odniesieniu do żądania zatwierdzenia przeszukania mieszkania, w którym miała ukrywać się osoba podejrzana.

²⁸ Wniosek złożony przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Pajęcznie o zatwierdzenie przeszukania Spółdzielni Gminnej (przeszukania dokonano w toku dochodzenia prowadzonego w sprawie później rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy w Wieluniu, Wydział Zamiejscowy w Pajęcznie, VI K 5/18) w 15 dni po czynności.

²⁹ Ujawniono 11 takich wypadków.

³⁰ Ujawniono 95 takich przypadków.

Wykres 2. Wnioski o zatwierdzenie przeszukania.

2.3. Praktyka podejmowania przez prokuratorów decyzji w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania – uwagi wstępne

Prokuratorska kontrola przeszukania dokonywana w trybie art. 220 § 3 k.p.k. jest *de facto* pierwszym etapem (obok ewentualnej kontroli zażaleniowej) kontroli zasadności, legalności i prawidłowości tej czynności. Istnieją dostateczne podstawy, aby dla oceny trafności decyzji o przeszukaniu i prawidłowości przeszukania dokonanego w wypadku niecierpiącym zwłoki stosować te same wzorce, które ustawodawca przewidział dla kontroli zatrzymania³¹. Tradycyjnie ujmowane wzorce kontroli środka przymusu czy wrażliwej czynności dowodowej to:

- 1) legalność, rozumiana jako dokonanie czynności przez uprawniony organ w granicach jego ustawowych kompetencji,
- 2) prawidłowość, rozumiana jako zgodność czynności z przepisaniem przez ustawę sposobem jej prowadzenia,
- 3) zasadność, a zatem trafność decyzji o przeprowadzeniu czynności – zaistnienie jej pozytywnych przesłanek³².

³¹ Zgodnie z art. 246 § 1 zd. 2 k.p.k. w zażaleniu na zatrzymanie zatrzymany może się domagać zbadania zasadności, legalności oraz prawidłowości jego zatrzymania.

³² W znaczeniu przesłanek czynności procesowej, rozumianych jako stany prawne, które warunkują dopuszczalność poszczególnych czynności procesowych, a ich brak przesądza o ich ewentualnej wadliwości – tak: S. Waltoś, *Proces...*, s. 463.

Do przyjęcia takiego wzorca kontroli upoważniają podobieństwa pomiędzy zatrzymaniem a przeszukaniem na płaszczyźnie stopnia ich ingerencji w konstytucyjnie i konwencyjnie chronione prawa i wolności jednostek. Podobieństwa te można dostrzec na płaszczyznach: prawa wywiedzenia zażalenia do sądu³³, ingerencji w prawo do prywatności i wolności osobistej jednostek, co powoduje powierzenie tych czynności – co do zasady – organom prowadzącym postępowanie karne, możliwości wystąpienia w ramach tych czynności naruszeń procesowych gwarancji jednostek i prawa do oceny zasadności, jak i sposobu jej przeprowadzania (proporcjonalności).

Kluczowym aspektem prokuratorskiej kontroli przeszukań było badanie praktyki zatwierdzania przeszukań przez prokuratorów. Spośród zbadanych przeszukań przeprowadzonych w wypadkach niecierpiących zwłoki (1310) aż 88,3% (1158) zostało zatwierdzonych. Należy podkreślić, że przeszukania uznane za niezatwierdzone to niemal wyłącznie przypadki, w których w aktach badanej sprawy nie było prokuratorskiego postanowienia o zatwierdzeniu czynności. Przeszukania, w których wydano postanowienie, choć odmówiono jego zatwierdzenia ze względu na przekroczenie terminu do zatwierdzenia czynności, to jedynie 0,99%³⁴ zbadanych przeszukań. W 7,4%³⁵ wypadków zatwierdzonych przeszukań zostały one zaaprobowane mimo przekroczenia siedmiodniowego terminu określonego na zatwierdzenie. Natomiast w toku całych badań nie ujawniono nawet jednej sprawy, w której przyczyną odmowy zatwierdzenia przeszukania byłyby merytoryczne wady czynności rozumiane jako jej niezasadność czy nieproporcjonalność.

Rezultat badań ilościowych w zakresie prokuratorskich postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania przedstawia wykres 3.

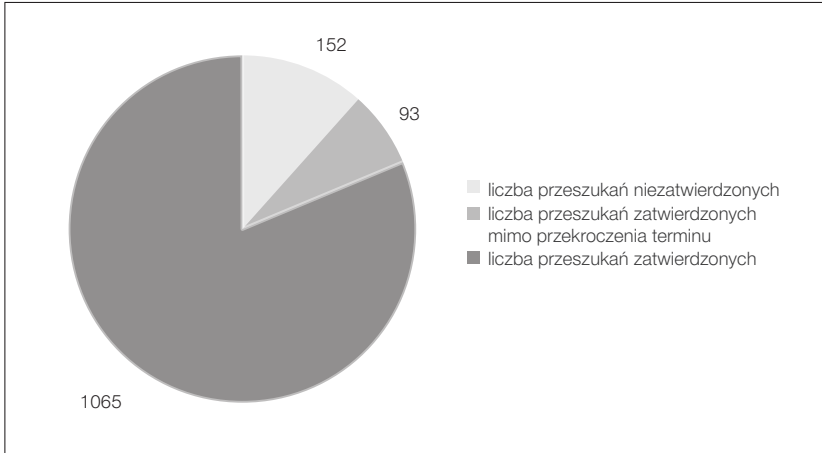
Dokonując oceny przyczyn opisanego stanu rzeczy, należy wskazać na kilka głównych czynników, które zdają się decydować o tym, że prokuratorzy nie weryfikują negatywnie pod względem merytorycznym przeszukań przeprowadzanych w wypadkach niecierpiących zwłoki. Mowa o nierzetelnym sposobie sprawowania kontroli nad przeszukaniem prowadzonymi w „wypadkach niecierpiących zwłoki”, nienależytym

---

³³ Artykuł 246 § 1 zd. 1, art. 236 § 1 k.p.k.

³⁴ Dotyczy to 13 z 1310 przeprowadzonych przeszukań.

³⁵ Dotyczy to 93 z 1310 przeprowadzonych przeszukań – uwaga, na wykresie podana jest liczba 93.

Wykres 3. Dokumentacja zatwierdzenia przesłuchań przeprowadzanych w wypadkach niecierpiących zwłoki.

uzasadnianiu postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przesłuchania i traktowaniu tej czynności w sposób zupełnie rutynowy.

Podstawowym czynnikiem istnienia minimalnego odsetka negatywnych decyzji w przedmiocie zatwierdzenia przesłuchania jest nierzetelny sposób sprawowania kontroli nad przesłuchaniami prowadzonymi w trybie art. 220 § 3 k.p.k. przez prokuratorów. Analiza treści uzasadnień postanowień o zatwierdzeniu przesłuchań doprowadziła do jednoznacznych wniosków, że czynność wydawania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przesłuchania jest czynnością rutynową. Świadczy o tym powielanie wzorów, nieprzewodzenie procesu subsumpcji czy nieodnośnienie się do zaistniałych w sprawie faktów w treści uzasadnień. Nierzadko w toku jednej sprawy przeprowadzanych jest kilka lub nawet kilkanaście przesłuchań, a są one zatwierdzane jednym postanowieniem – co prowadzi do tego, że niektóre przesłuchania pomijają się w jego części dyspozytywnej.

2.4. Analiza uzasadnień prokuratorskich postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przesłuchania – wyniki badań empirycznych

Kluczowa z punktu widzenia prowadzonych badań była analiza uzasadnień prokuratorskich postanowień o zatwierdzeniu przesłuchań. Zasadą przewidzianą przez przepisy Kodeksu postępowania karnego jest to,

by postanowienie wydawane przez prokuratora było sporządzane razem z uzasadnieniem (art. 93 § 3 w zw. z art. 94 § 1 pkt 5 w zw. z art. 98 § 1 k.p.k.). Ustawa nie precyzuje wprost, do czego powinno sprowadzać się uzasadnienie postanowienia (art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k.), niemniej istnieje stabilna i jednoznaczna linia orzecznicza nakazująca do uzasadnień postanowień odpowiednio stosować przepis art. 424 § 1 k.p.k.³⁶ Oznacza to, że uzasadnienie postanowienia powinno zawierać co najmniej wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i wyjaśnienie jego podstaw prawnych. Nadto wymogi uzasadnieniu postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania stawia również Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury³⁷. Zgodnie z § 160 ust. 1 cytowanego rozporządzenia, podejmując decyzję w przedmiocie zatwierdzenia zatrzymania rzeczy lub przeszukania, prokurator ustala, czy dokonanie przeszukania i zatrzymania rzeczy na podstawie nakazu kierownika właściwej jednostki Policji lub legitymacji służbowej jej funkcjonariusza było uzasadnione oraz czy postanowienie prokuratora o zarządzeniu przeszukania nie mogło być uprzednio wydane, a także, czy czynności te zostały przeprowadzone i udokumentowane zgodnie z przepisami k.p.k. Należy również zwrócić uwagę na brzmienie § 161 ust. 2 cytowanego aktu prawnego. Wprawdzie przepis ten nie odnosi się do uzasadnienia postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania, lecz uzasadnienia prokuratorskiego postanowienia o przeszukaniu, jednak wymaganej przez ten przepis staranności – ze względów systemowych – można wymagać również od uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania. Powołany przepis stanowi, że w uzasadnieniu postanowienia należy przedstawić dowody lub przytoczyć okoliczności dające podstawę do przypuszczenia, że osoba podejrzana lub wymienione rzeczy znajdują się w miejscu wskazanym w postanowieniu.

Nie należy przy tym tracić z pola widzenia faktu, że uzasadnienie jest sprawozdawczą częścią postanowienia, które stanowi decyzję stosowania

---

³⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2010 r., III KK 335/09; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2005 r., II KK 116/05; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2001 r., III KKN 595/00.

³⁷ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, Dz.U. 2023, poz. 1115.

prawa. Powinno przy tym spełniać swoje funkcje – formalną, opisową, racjonalizacyjną, perswazyjną, wychowawczą, kontrolną i merytoryczną³⁸. Przy tym uzasadnienie jest niczym innym jak sprawozdaniem, relacją z procesu stosowania prawa, do którego tradycyjnie zalicza się trzy fazy:

- 1) ustalenie faktów i obowiązującego przepisu prawa,
- 2) ustalenie obowiązującej normy prawnej,
- 3) podciągnięcie ustalonych w sprawie faktów pod obowiązującą normę prawną (subsumpcja).

W innym ujęciu – proces stosowania prawa obejmuje trzy etapy:

- 1) rozumowanie walidacyjne,
- 2) rozumowanie interpretacyjne,
- 3) rozumowanie derywacyjne³⁹.

Wyniki przeprowadzonych badań aktowych prowadzą do wniosków, że w 49,9%⁴⁰ ze zbadanych uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukań rozumowanie prokuratora objęło wyłącznie proces walidacji, a w 50,1%⁴¹ przypadków nie objęło nawet tego.

Dla zobrazowania sytuacji – mając na uwadze trzyetapowy proces wydawania decyzji stosowania prawa i fakt, że uzasadnienie decyzji stosowania prawa powinno być relacją tego procesu – w toku prowadzonych badań ilościowych przyjęto dwa kryteria oceny prawidłowości uzasadnienia postanowienia prokuratora wydawanego w trybie art. 220 § 3 zd. 2 k.p.k.:

- 1) odniesienie się do stanu faktycznego sprawy⁴²,
- 2) odniesienie się do przesłanek przeszukania,

ale za wypadek „odniesienia się” przyjmowano wyłącznie takie sytuacje, gdy doszło do konkretyzacji normy prawa procesowego.

Innymi słowy – w toku badań, w wypadkach, w których w uzasadnieniu postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania

³⁸ Zob. I. Rzutidło, *Uzasadnienie...*, s. 107 i n.

³⁹ Zob. I. Rzutidło, *Uzasadnienie...*, s. 130.

⁴⁰ 578 z 1158 zbadanych uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia.

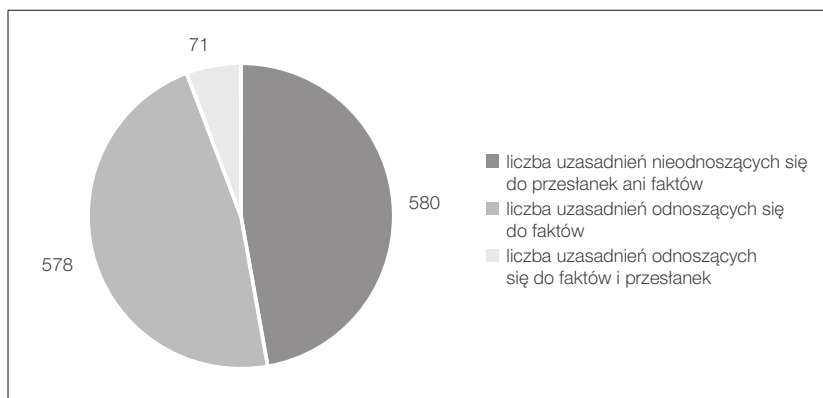
⁴¹ 580 z 1158 zbadanych uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia.

⁴² W toku prowadzonych badań za wypadek „odniesienia się do stanu faktycznego sprawy” przyjmowaliśmy wypadki, w których przeprowadzono proces walidacyjny, a więc ustalono fakt prawotwórczy (istotny z punktu widzenia przesłanek przeprowadzenia przeszukania i przesłanek prowadzenia go w wypadku niecierpiącym zwłoki) – za przykład może posłużyć wskazanie na posiadanie informacji o tym, że w danym miejscu mogą znajdować się środki odurzające ze wskazaniem ich źródła i obawy, że mogły być one usunięte.

prokurator cytował przepis art. 219 § 1 k.p.k. lub przepis art. 220 § 3 k.p.k. i nie dokonywał jego konkretyzacji choćby poprzez wskazanie, na jakiej podstawie funkcjonariusze Policji mogli przyjąć, że zachodziły „uzasadnione podstawy do przypuszczenia”, że w danym miejscu może znajdować się rzecz mogąca stanowić dowód w sprawie i jakie okoliczności przemówiły za dokonaniem czynności bez uprzedniego uzyskania postanowienia prokuratora, przyjmowaliśmy, że uzasadnienie nie odnosi się do przesłanek przeszukania.

Należy stanąć na stanowisku, że uzasadnienie postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania, które nie zawiera choćby jednego z elementów relacji tego procesu, jest uzasadnieniem nieprawidłowym. Trafnie wskazuje się bowiem w literaturze, że fazy procesu stosowania prawa zachodzą równolegle, wzajemnie się uzupełniając i przenikając⁴³, nie zaś kolejno jedna po drugiej. Innymi słowy, uzasadnienie postanowienia, w którym zabrakło choćby jednego z elementów opisu procesu decyzyjnego, jest uzasadnieniem tak samo nieprawidłowym jak to, w którym zabrakło każdego z tych elementów.

Rezultat badań ilościowych przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Poprawność uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukań.

Oznacza to, że jedynie 6% uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukań zostało sporządzonych prawidłowo, a więc zawierało odniesienie do stanu faktycznego i przesłanek przeszukania.

⁴³ J. Gudowski, I. Rzucidło, *Funkcje...*

43,9% uzasadnień zawierało wyłącznie odniesienia do stanu faktycznego (uzasadnienia częściowo nieprawidłowe), natomiast aż 50,1% uzasadnień nie odnosiło się ani do faktów, ani do przesłanek przeszukania (uzasadnienia nieprawidłowe).

W toku badań zaobserwowano również praktykę polegającą na samym cytowaniu przepisu art. 219 § 1 lub art. 220 § 3 k.p.k. Takie wypadki nie były jednak traktowane jako „odniesienie się do przesłanek przeszukania”, ponieważ samo zacytowanie przepisu albo arbitralne stwierdzenie, że „nastąpił wypadek niecierpiący zwłoki”, względnie stwierdzenie, że przeszukanie przeprowadzono „w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania” nie przesądza jeszcze o tym, że przeprowadzono subsumpcję. Wypadki, w których organ ścigania odniósł się wyłącznie do przesłanek, praktycznie nie występowały, ponieważ nie da się przeprowadzić subsumpcji bez uprzedniego prawidłowego ustalenia faktów i obowiązującej normy prawnej.

Przy tym należy jednak wskazać, że w niektórych przypadkach, gdzie doszło do ustalenia faktów i odniesienia się do przesłanek prowadzenia przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki, uzasadnienia – choć formalnie spełniające wszystkie warunki stawiane decyzjom stosowania prawa – były wadliwe na poziomie subsumpcji, gdyż przeprowadzona w nich subsumpcja była powierzchowna, pobieżna i niestaranna.

Zobrazowanie charakteru zjawiska wymaga przytoczenia treści konkretnych uzasadnień. Należy również podkreślić, że nie są to fragmenty uzasadnień, lecz ich pełne treści. Wśród uzasadnień nieodnoszących się ani do faktów, ani do przesłanek przeszukania (50,1% uzasadnień) znalazły się następujące uzasadnienia:

- a) „Czynność przeszukania miała na celu znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu. Przeszukanie przeprowadzono prawidłowo i zgodnie z procedurą karną”⁴⁴,
- b) „Przeszukanie w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa były zasadne, a czynności zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami k.p.k.”⁴⁵,

---

⁴⁴ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania osoby w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n.; w toku przeszukania znaleziono szereg dowodów; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym w Piotrkowie Trybunalskim, II Wydziałem Karnym, II K 229/18.

⁴⁵ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanego w sprawie o kradzież, złapanego na gorącym uczynku, przy której ujęto

- c) „Przeszukanie było uzasadnione okolicznościami sprawy i przeprowadzone zgodnie z przepisami k.p.k.”⁴⁶,
- d) „Czynność ta była zasadna i została przeprowadzona zgodnie z obowiązującymi przepisami k.p.k. Dlatego postanowiono jak na wstępie”⁴⁷.

W grupie uzasadnień odnoszących się wyłącznie do faktów (49,9% uzasadnień) znalazły się przykładowo następujące uzasadnienia:

- a) „Komenda Powiatowa Policji w (...) prowadzi postępowanie w sprawie przeciwko Ł.W., podejrzanemu o czyn z art. 62 ust. 1 u.p.n. W toku postępowania funkcjonariusze (...) 4 grudnia 2017 r., dokonali przeszukania pomieszczeń mieszkalnych zajmowanych przez Ł.W. oraz jego osoby, odzieży i przedmiotów podręcznych, bez uprzedniego polecenia prokuratora w wypadku niecierpiącym zwłoki. Z uwagi na fakt, że przeszukanie było uzasadnione okolicznościami sprawy oraz przeprowadzone zgodnie z przepisami k.p.k., postanawiam jak w konkluzji. Jednocześnie z uwagi na to, że osoba uprawniona nie wniosła o doręczenie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania, nie zarządzono doręczenia w wym. odpisu postanowienia”⁴⁸,
- b) „W w/w dniu funkcjonariusze Policji I Komisariatu Policji w (...) przeprowadzili bez polecenia prokuratora, w wypadku niecierpiącym zwłoki, przeszukania pomieszczeń mieszkalnych w miejscu zamieszkania P.B. oraz przeszukania jego samego, tj. jego osoby, odzieży i podręcznych przedmiotów. Czynność przeprowadzono na podstawie uzasadnionego podejrzenia, posiadania przez w/w rzeczy

---

skradzione przedmioty; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym Gdańsk – Południe w Gdańsku, II Wydziałem Karnym, II K 186/18.

⁴⁶ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu, II Wydziałem Karnym, II K 711/18.

⁴⁷ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 278 § 1 k.k.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym w Zamościu, VII Wydziałem Karnym, VII K 699/17.

⁴⁸ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym w Wieluniu, II Wydziałem Karnym, II K 699/17.

mogących stanowić dowód w niniejszej sprawie. Przeszukania dokonano zasadnie i zgodnie z przepisami k.p.k. Wobec powyższego, postanowiono jak na wstępie⁴⁹,

- c) „W dniu 13 kwietnia 2018 r. do Prokuratury Rejonowej w (...) wpłynęły z (...) materiały w sprawie włamania do kontenera z zawartością artykułów spożywczych. W okolicy miejsca zdarzenia zatrzymano A.R., który przyznał się do dokonania włamania. Zasadnym było przeszukanie jego osoby celem ujawnienia przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa lub pochodzących z przestępstwa. Czynność została zrealizowana w wypadku nie cierpiącym zwłoki, gdyż nie mogła być poprzedzona wydaniem odpowiedniego postanowienia przez prokuratora. Nie budzi zastrzeżeń sposób jej przeprowadzenia i procesowego udokumentowania. Dlatego zasadnym było postanowić jak na wstępie⁵⁰,
- d) „Do Prokuratury (...) wpłynął wniosek z (...) o zatwierdzenie przeszukania i zatrzymania rzeczy dokonanej bez polecenia prokuratora w wypadku niecierpiącym zwłoki w pomieszczeniach mieszkalnych przy ul. C w L. Po zapoznaniu się z aktami niniejszej sprawy, należy stwierdzić, iż przeprowadzona czynność była zasadna i zgodna z przepisami k.p.k. Ujawniony przedmiot zasadnym jest zatrzymać do sprawy, albowiem pochodzi z czynu zabronionego. Dlatego należało postanowić jak na wstępie⁵¹.

W odniesieniu do grupy uzasadnień, które spełniają wymogi określone w art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k. (6% uzasadnień), nie uznano za zasadne przytaczania uzasadnień w całości, ponieważ taki zabieg miałby niedużą wartość poznawczą. Ograniczono się do przytoczenia ich fragmentów, aby wykazać, że nawet w wypadku odniesienia się do przesłanek

---

⁴⁹ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym w Wieluniu, II Wydziałem Karnym, II K 699/17.

⁵⁰ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 279 § 1 k.k.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym w Jeleniej Górze, II Wydziałem Karnym, II K 692/18.

⁵¹ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 278 § 1 k.k.; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym Lublin Zachód w Lublinie, IX Wydziałem Karnym, IX K 1069/17.

przeszukania i do faktów, uwidocznienie procesu subsumpcji było niedoskonałe. Obrazują to fragmenty następujących uzasadnień:

- a) „W dniu 5 listopada 2017 r. funkcjonariusze (...) w ramach wykonywanych czynności do sprawy (...) dokonali przeszukania pomieszczeń mieszkalnych przy w K. zajmowanych przez K.K. w celu ujawnienia przedmiotów utraconych w wyniku kradzieży środków odurzających lub substancji psychotropowych. W toku przeprowadzonych czynności nie ujawniono opisanego powyżej pojazdu ani innych przedmiotów, których posiadanie jest zabronione. (...) Analizując zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy należy stwierdzić, że przeszukanie pomieszczeń położonych w K. zajmowanych przez K.K. było w pełni zasadne, albowiem zmierzało do weryfikacji poczynionych w sprawie ustaleń oraz ujawnienia, przedmiotów, których posiadanie jest zabronione. Jednocześnie wskazać należy, iż w sprawie zachodził wypadek niecierpiący zwłoki uniemożliwiający uprzednie wydanie polecenia przez prokuratora. Nadto zachodziła konieczność podjęcia niezwłocznie czynności zmierzających do zabezpieczenia rzeczy stanowiących dowód w sprawie przed ich utratą lub zniszczeniem. Wskazać również należy, że przeszukanie zostało przeprowadzone i udokumentowane zgodnie z obowiązującymi przepisami k.p.k. i dlatego należało postanowić jak na wstępie⁵²,
- b) „W dniu 16 stycznia 2018 r. do Prokuratury Rejonowej (...) wpłynął wniosek Komisariatu V Policji w (...) o zatwierdzenie przeszukania osoby G.K., jego odzieży i podręcznych przedmiotów, bez polecenia prokuratora, w wypadku niecierpiącym zwłoki, po okazaniu legitymacji służbowej. W dniu 13 stycznia 2018 r. funkcjonariusze KMP w (...) zatrzymali do kontroli pojazd marki VW Golf, którego kierującym okazał się G.K. Z uwagi na dziwne zachowanie ww. funkcjonariusze dokonali przeszukania jego osoby i ujawnili woreczek z zawartością suszu roślinnego o wadze 0,26 grama. Badanie testem narkotykowym wykazało, że ujawniona substancja roślinna to

---

⁵² Ze względu na obszerność prawidłowo sporządzonych uzasadnień, przytoczone zostanie wyłącznie jedno z nich – wydane w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n., dotyczące przeszukania miejsca zamieszkania osoby podejrzanej; postanowienie wydane w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym Lublin Zachód w Lublinie, III Wydziałem Karnym, III K 171/18.

konopie indyjskie inne niż włókniste, potocznie zwane marihuaną, których posiadanie jest zabronione na mocy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Przeszukanie osoby G.K. dokonane przez funkcjonariuszy Policji jawi się wobec powyższego jako zasadne i mające na celu ujawnienie rzeczy, których posiadanie jest zabronione i które w razie zwłoki mogły zostać zniszczone lub usunięte. W związku z powyższym, postanowiono jak na wstępie⁵³.

Analiza treści dwóch przywołanych powyżej przykładowych uzasadnień postanowień o zatwierdzeniu przeszukania prowadzi do wniosku, że nawet jeśli prokuratorzy zdołali zarówno ustalić fakty, jak i przytoczyli obowiązujący przepis prawny, to postanowienia te w zasadzie pozbawione były relacji z procesem subsumpcji. Proces derywacji nie polega bowiem na podaniu „obok siebie” obowiązującej normy i prawotwórczego faktu, lecz wskazaniu, w jaki sposób dany fakt spełnia przesłankę prowadzenia przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki w postaci istnienia sytuacji, w której „postanowienie sądu lub prokuratora nie mogło zostać wydane”. Należałoby zatem wskazać na konkretne i prawdopodobne fakty, które obiektywnie uniemożliwiały uzyskanie postanowienia o przeszukaniu, takich jak ryzyko utraty dowodów w razie nieprzeprowadzenia przeszukania czy dynamikę sytuacji, która uniemożliwiała podjęcie takich działań.

Lakoniczność uzasadnień mogła wpływać na realizację prawa osób uprawnionych do zaskarżenia decyzji o przeszukaniu do kwestionowania zasadności przeszukania w ramach czynności sądowych w postępowaniu przygotowawczym i godzi w funkcję samokontrolną postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia i jego uzasadnienia. Powyższe prowadzi do przypuszczenia, że właśnie skrótność uzasadnień jest przyczyną niskiego odsetka zaskarżeń postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania.

Ostatecznie należy podkreślić, że aż 94% z uzasadnień poddanych analizie, tj. 1087 ze 1158 przebadanych decyzji, nie odpowiadało wymogom, które ustawa przewiduje dla części motywacyjnej postanowienia.

---

⁵³ Uzasadnienie postanowienia o zatwierdzeniu przeszukania osoby podejrzanej w sprawie o czyn kwalifikowany z art. 62 ust. 1 u.p.n., wydanego w sprawie, która następnie toczyła się przed Sądem Rejonowym Lublin – Zachód w Lublinie, IV Wydziałem Karnym, IV K 527/18.

3. Wnioski końcowe

Rezultaty przeprowadzonych badań prowadzą do jednoznacznego wniosku, że prokuratorska kontrola przeszukań dokonywanych w wypadkach niecierpiących zwłoki ma charakter iluzoryczny i rutynowy. Niestety nie stanowi realnego instrumentu zabezpieczenia praw i wolności jednostek ani mechanizmu powodującego poprawę jakości stosowania prawa przez organy ścigania dokonujące czynności w tym trybie.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, przeszukania dokonywane w wypadkach niecierpiących zwłoki w istocie nie są wyjątkiem, lecz zasadą, mimo wyraźnego preferowania trybu nakazowego przez ustawodawcę (art. 220 § 1 k.p.k.). Z 1340 przebadanych spraw aż 1310 (97,7%) było przeszukaniami dokonanymi na podstawie art. 220 § 3 k.p.k., co – mimo ograniczenia badań wyłącznie do trzech typów czynów zabronionych – obrazuje, jaka jest skala tej praktyki. Z jednej strony upowszechnienie się wyjątkowego trybu prowadzenia omawianej wrażliwej czynności dowodowej mogłoby prowadzić do wniosku, że fakt częstego prowadzenia prokuratorskiej kontroli legalności, zasadności i prawidłowości przeszukania w formie zatwierdzania czynności *post factum* efektywnie zabezpiecza prawo do prywatności. Jednak pomimo dużej częstotliwości, z jaką prokuratorzy podejmują decyzje w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania, kontrola ta jest bardzo niskiej jakości i charakteryzuje się daleko idącą pobieżnością. W konsekwencji niska jakość kontroli prokuratorskiej nie motywuje organów dochodzeniowo-śledczych do większej wstrzeźliwości w korzystaniu z uprawnienia do samodzielnego podejmowania decyzji o prowadzeniu przeszukania. Działania takie nie są bowiem w żaden sposób przez prokuraturę kwestionowane i korygowane, co wydaje się upewniać funkcjonariuszy co do prawidłowości ich działań.

Daleko posuniętego automatyzmu i rutyny w procedurze wydawania decyzji w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania dowodzi również analiza jakościowa uzasadnień tych postanowień. W toku całych badań nie ujawniono żadnej sprawy, w której prokurator odmówiłby zatwierdzenia przeszukania ze względu na jego niezasadność, nieproporcjonalność czy nielegalność. Biorąc po uwagę fakt, że przebadano 1310 przeszukań przeprowadzonych w wypadkach niecierpiących zwłoki, rodzi się pytanie, czy takie postanowienia są w ogóle wydawane. Analiza akt

postępowań prowadzi do wniosku, że wypadki niezatwierdzenia dotyczyły głównie niewydania postanowienia w ogóle, przypuszczalnie z powodu braku staranności, ewentualnie podstawą decyzji negatywnej było przedłożenie akt prokuratorowi po upływie siedmiodniowego terminu na jej podjęcie. Rzetelność uzasadnienia postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania (zwłaszcza, jeśli jest ono pozytywne) ma kluczowe znaczenie w wypadkach, w których podmiot przeszukania lub osoba przy nim obecna nie są stronami prowadzonego postępowania i uzasadnienie decyzji o przeszukaniu jest dla nich jedynym źródłem wiedzy o tym, jakie były przyczyny wkroczenia przez organy władzy publicznej w sferę ich prywatności i wolności osobistej. Tymczasem jakość uzasadnień nie pozwala uczestnikom procesu karnego poznać motywów, które stały za wydaniem decyzji o zatwierdzeniu przeszukania, a także przyczyn, dla których czynność została przeprowadzona w tym wyjątkowym trybie. Ponownie należy wskazać, że może to być przyczyną niskiego odsetka zaskarżeń prokuratorskich postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania.

Analiza badanych akt doprowadziła również do wniosku, że sposób prowadzenia przeszukania nie jest dostatecznie dobrze dokumentowany, co znacząco utrudnia kontrolę jego prawidłowości. Nie stanowi to oczywiście obiektywnej przeszkody w postępowaniu wywołanym zażaleniem na przeszukanie, gdzie sąd może, stosownie do treści art. 97 k.p.k., przeprowadzić dowód przed wydaniem orzeczenia na posiedzeniu, jednak wyraźnie utrudnia kontrolę prokuratorską. Opisywanie przebiegu przeszukania powinno stanowić regułę i sprowadzać się do opisu miejsca, które przeszukano lub części ciała, względnie elementów ubioru osoby, którą poddano przeszukaniu i opisie stopnia ingerencji w prywatność danej osoby lub w substancję miejsca. Zmiana praktyki w tym zakresie jest niezbędną i do zmiany tej praktyki mogłoby prowadzić wprowadzenie do k.p.k. ustawowego upoważnienia do wydania rozporządzenia wykonawczego, na podstawie którego ustanowiono by powszechnie obowiązujący wzór protokołu przeszukania, uwzględniającego pole na dokonanie opisu czynności, przy założeniu obligatoryjności jego wypełnienia. Należy również postulować zmianę praktyki dokumentowania czynności. Funkcjonariusze, którzy wykonują czynność przeszukania, powinni dokładać najwyższej staranności przy dokumentacji omawianej czynności dowodowej. Biorąc pod uwagę wagę

należytego udokumentowania przeszukania dla potrzeb późniejszego, obligatoryjnego badania jego legalności, zaobserwowana praktyka niestarannego sporządzania dokumentacji zasługuje na stanowczą krytykę.

Kolejnym wnioskiem płynącym z analizy badanych akt jest niski odsetek żądań doręczenia zatwierdzenia przeszukania prowadzonego w wypadku niecierpiącym zwłoki (7%⁵⁴). O przyczynach tego stanu rzeczy można tylko dywagować, natomiast z całą pewnością tak niski odsetek żądań zatwierdzeń wpływa na niestaranne sporządzanie postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania, w tym powierzchowną i zrutynizowaną treść ich uzasadnień.

Ujawnionej podczas badań praktyki składania przez funkcjonariuszy Policji wniosków o zatwierdzenie przeszukania nie można oceniać jednoznacznie negatywnie. Należycie uzasadniony wniosek o zatwierdzenie przeszukania jest pożądanym w szczególności w wypadkach, w których na pierwszy rzut oka zasadność czy proporcjonalność czynności budzi wątpliwości. Funkcjonariusz powinien możliwie najszerszej – w pełni odnosząc się do faktów – wyjaśnić, co przemówiło za przyjęciem, że w sprawie zachodził „wypadek niecierpiący zwłoki” i z jakich przyczyn uzyskanie postanowienia prokuratora nie było możliwe. Odnosząc się do wcześniejszego postulatu wpisywania wniosku o zatwierdzenie przeszukania bezpośrednio do protokołu, powyższy opis stawałby się integralną częścią tego wniosku i protokołu. Wnioski o zatwierdzenie nie są natomiast konieczne w wypadkach, w których zasadność czynności nie budzi wątpliwości, a prokurator może dokonać oceny okoliczności, w których podjęto decyzję o przeszukaniu bez uzyskania postanowienia, choćby na podstawie notatki urzędowej. Z zebranych danych wynika, że spośród złożonych 399 wniosków o zatwierdzenie przeszukania, z 299 nie wynikało, co przemówiło za dokonaniem przeszukania w wypadku niecierpiącym zwłoki. Oznacza to, że 75% wniosków złożono bezcelowo, gdzie często ograniczano się zaledwie do arbitralnego stwierdzenia, że przeszukanie było zasadne, wobec czego należy je zatwierdzić.

Przeprowadzone badania wykazały, że w zasadzie nie sporządza się prawidłowych uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania. Jedynie 6%⁵⁵ badanych uzasadnień czyni zadość

⁵⁴ Dotyczy to 93 z 1310 przypadków zbadanych przeszukań prowadzonych w trybie art. 220 § 3 k.p.k.

⁵⁵ Dotyczy to 71 z 1158 badanych uzasadnień.

ustawowym wymogom stawianym treści tego dokumentu. 43,9% badanych uzasadnień⁵⁶ nie odnosi się ani do faktów, ani do przesłanek przeszukania, często ograniczając się do jednozdaniowego stwierdzenia o zasadności przeprowadzonego przeszukania. Z kolei 44,1%⁵⁷ badanych uzasadnień odnosiło się wyłącznie do faktów, ale z przyczyn wcześniej opisanych tak sporządzonych uzasadnień również nie można uznać za prawidłowe. Biorąc pod uwagę fakt, że uzasadnienie jest relacją procesu decyzyjnego prokuratora, powstaje pytanie, czy w wypadku 94% zbadanych uzasadnień prokuratorska kontrola przeszukania w trybie art. 220 § 3 k.p.k. w ogóle miała miejsce.

Konkludując – przeprowadzone badania doprowadziły do wniosku, że prokuratorska kontrola czynności prowadzonych w trybie art. 220 § 3 k.p.k. w zasadzie nie istnieje. Jakość uzasadnień postanowień w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania jest bardzo niska. Zbadane uzasadnienia rażą swoją ogólnikowością. Przeprowadzone badania dowiodły, że prokuratorzy niedostatecznie poważnie traktują czynność, jaką jest wydanie postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania przeprowadzonego w wypadku niecierpiącym zwłoki. Ujawniona skala nieprawidłowości dowodzi, że czynność, która ma legalizować czynność warunkowo legalną, wykonywana jest w sposób dalece zautomatyzowany i rutynowy.

Przyczyn ujawnionych nieprawidłowości można doszukiwać się na szeregu płaszczyzn. Po pierwsze, osoby, których dotyczy przeszukiwanie, rzadko składają wnioski o doręczenie postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia przeprowadzonej czynności. Nie może budzić wątpliwości, że złożenie takiego wniosku jest dla prokuratora czynnikiem motywującym do bardziej starannego zbadania legalności, zasadności i proporcjonalności przeprowadzonej czynności. Po drugie, ze względu niedoskonały sposób dokumentowania czynności przeszukania, prokuratorzy w zasadzie nie dysponują wiedzą o jej przebiegu, co utrudnia, jeśli nie uniemożliwia prowadzenie kontroli czynności na płaszczyźnie zasadności i proporcjonalności. Po trzecie, 94% zbadanych uzasadnień postanowień było sporządzonych nieprawidłowo, z rażącym naruszeniem przepisu art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k., co dowodzi tego, że prokuratorska

---

⁵⁶ Dotyczy to 580 z 1158 badanych uzasadnień.

⁵⁷ Dotyczy to 507 z 1158 badanych uzasadnień.

„kontrola” ma charakter rutynowy i machinalny. Nie jest rzeczywistym opisem procesu stosowania prawa. Postanowienia w przedmiocie za-twierdzenia przeszukania są sporządzane na wzorach, a prokuratorzy przed wydaniem postanowienia nie ustalają faktów istotnych z punktu widzenia rozstrzygnięcia. Samo powoływanie przepisu, który określa przesłanki przeprowadzenia przeszukania, w żadnym wypadku nie może zostać uznane za „stosowanie prawa”.

Ujawnione nieprawidłowości dowodzą, że kontrola legalności opi-sywanej czynności dowodowej w praktyce nie istnieje. Winę za ten stan rzeczy ponoszą w głównej mierze prokuratorzy, którzy poprzez wyko-nywanie w sposób nierzetelny obowiązków, o których mowa w art. 220 § 3 zd. 1 k.p.k., stwarzają zagrożenie dla konstytucyjnie i konwencyjnie chronionych praw i wolności jednostek. Opisana w niniejszym artykule praktyka musi ulec zmianie. Kontynuowanie nakreślonego sposobu postępowania prokuratorów jest nie tylko zagrożeniem dla gwarancji procesowych jednostek, ale może stać się przyczynkiem stwierdzenia przez międzynarodowe organy ochrony praw człowieka istnienia w Pol-sce systemowego problemu polegającego na nieistnieniu mechanizmu kontroli legalności przeszukań.

Summary

The article is a result of the research grant “Justified search – between the effectiveness of prosecution and the rights of the individual” financed by the National Science Center under the leadership of Professor Karolina Kremens (No. 2018/30/E/HS5/00338). The conclusions of the study are based on the case file research conducted in the years 2020–2021 concerning the crimes of possession of drugs, theft, and burglary. The research was conducted in district courts of four appeal districts: Wrocław, Łódź, Gdańsk, and Lublin. 853 cases were investigated, in which a total of 1340 searches were found. The article discusses issues related to the prosecutor’s control of the legality, legitimacy, and correctness of a search carried out in an urgent case. In the article, the authors, referring to the concept of conditionally legal activities, approve the view expressed in the legal doctrine that a search carried out in urgent cases becomes legal only when at least the first level of control appointed by the legislator passes positively. The authors point out that the quality of prosecutorial control of searches conducted without the prosecutor’s prior decision, due to the practical universality of this mode of conducting searches (97.7% of cases), is of key importance for assessing the degree of respect for the rights of individuals in the criminal process. In the article, the correctness of prosecutorial supervision of searches conducted without prior notice is analyzed at the level of the method of documentation of the search, the practice of submitting applications by

police officers for approval of search activities, as well as the analysis of the justifications of prosecutorial decisions on approvals. The data collected in the course of the study were subjected to both quantitative and qualitative analysis. The analysis of these data led the authors to believe that as much as 94% of the justifications analyzed, i.e. 1087 out of 1158 examined decisions, did not meet the requirements provided by the Code of Criminal Procedure for the motivational part of the decision, which, in combination with the small percentage of applications for approval of the search, as well as the low quality of prosecutorial justifications, allowed to demonstrate the thesis that the prosecutor's control of activities carried out under Article 220 § 3 of the Code of Criminal Procedure does not function.

Keywords

Search conducted in urgent case, prosecutorial control of search conducted in urgent case, search conducted in non-warrant mode, demand for prosecutor's approval of search conducted in non-warrant mode, delusion of existence of prosecutorial control of search conducted in urgent case

Bibliography

- Gudowski J., Rzucidło I., *Funkcje uzasadnienia*, w: *Uzasadnienie orzeczenia sądowego*, red. I. Rzucidło, LEX/el. 2020.
- Jasiński W., *Nielegalnie uzyskane dowody w procesie karnym. W poszukiwaniu optymalnego rozwiązania*, Warszawa 2019.
- Koper R., *Przeszukanie w wypadkach niecierpiących zwłoki*, „Prokuratura i Prawo” 2014, nr 11–12.
- Kremens K., *Przeszukanie*, w: *System prawa karnego procesowego. Tom VIII. Dowody*, cz. 2, red. J. Skorupka, Warszawa 2019.
- Sakowicz A., *Przeszukanie mieszkania a prawa do poszanowania prywatności jednostki. Uwagi na marginesie przepisów Konstytucji RP oraz umów międzynarodowych*, w: *Teoretyczne i praktyczne problemy współczesnego prawa karnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Bojarskiemu*, red. A. Michalska-Warias, I. Nowikowski, J. Piórkowska-Flieger, Lublin 2011.
- Skorupka J., *Czynności legalne warunkowo w postępowaniu karnym*, „Prokuratura i Prawo” 2015, nr 1–2.
- Waltoś S., *Proces Karny. Zarys Systemu*, Warszawa 2009.